

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
14 August st. v.
26 August st. n.

Este în fiecare duminică.
Redacțiunea în
Közep-utca nr. 395.

Nr. 33.

ANUL XIX.
1883.

Preț pe un an 10
Pe 1/2 de an 5 fl. pe
Pe un 2 fl. pe
Pentru Roma... 20 lei.

O g l u m ă.

— Me căsătoresc; sînt sătul de viața asta monotonă; mi trebuie o soție...

— Ha! ha! ha!... tu să te însori!... Intru adevăr în ideea originală!

— Ce?! nu me crezi?! Bine; faptele o să-ți probeze că voința mea e firmă și nestrămutabilă.

— Ha! ha! ha!

— Vădă la mine, să facem pașii întâi!

— Mi stau la dispozițiune.

Tinerii plecară, și în curînd sosiră la locul dorit. Căzătorii de căsătorie pofti pe amicul seu înainte, cu acei zimbet, care e înăscut omului vial, glumet, sen cum i dă ~~francoză, bonafant, tidi.~~

Acesta, un tiner mai așezat, ocupă loc în odaia binisor mobilată; și așteptă cu niște ochi curioși, domnându-se nu cumva să-l scape risul, ce are să se întâmple.

Eră un tablou curios, cum acești doi tineri ședeau cu privirea ficsată unul la altul, fără ca să grăiescă unul dintre ei vr'un cuvînt.

Situațiunea eră așa de comică, încât amîndoi ca se odată erupseră într'un ris frenetic.

Intr'un timp începî ăspele, pe care-l numia celalalt „Cornel”:

— Iau să audim acum frate! vorbește, ce planuri ai?

— Voiesc să fac o încercare. Seși, că-s un om, cărui i se dă în limba omenescă apostrofarea, nu pre măgulțore: „ar fi cum ar fi, dar e pre urit”; lumea me numește „gura satului”, „tata minciunilor” și mai scie Dănu, căte epitepe binemeritate urmază pe bietul „Vasile Murgu”. Scurt dis, impregiurările nu me prom curageză, de a fi ficit de corfe, din partea cunoscutelor din „ora”.

— Și — și, — il indemnă cu curiositate crescătoare Cornel.

— Și, și — o să iau una, pe care nu o cunosc nici eu, și care nu me cunosc pe mine nici din audite, nici din vîjute.

— Nu te pricep!

— Înțată me vei înțeleg! Eh! dar vorbă multă-i străve: voiesc să public un anonț într'o foie ăre-care să se răzaut una băndă și frumă.

— Bravo! bravo! și gratidez frate Vasile! Idec căte te mîlă în rangurile tale onorare, primite căte te mîlă și din audite și din vedute, — te Cornel — un zimbet prinia.

— Te rog, lucrul e serios, — observă celalalt, fără ca să ridă. Să facem anonțul!

După multă bătăe de cap constară, că averea mobilă și imobilă a candidatului — ce să ață de altmîntre în lună — e de 20,000, și de: două-deci de mii de florini; și pe baza acēsta solidă apoi compuseră anonțul.

A patra și dupa cele istorisite mai sus se află un anonț, între inserate, în un jurnal local, de trîntători, cuprins:

Un tiner frumos și plăcut, cu o avere de 20,000, și două-deci de mii de florini, voiesc să se căsătorească cu o fetă tineră. Recerimtele dela birante de 17-20 de ani, frumșete și moralitate; banii sînt un lucru lateral. Ofertele cu posă împreună la adresa: „Hymen, poste restante, Brașov”.

Murgu n'avea de gând să se însore; asta o șuea bine Cornel. El a făcut o glumă, (așa își poreclia el în genere faptele sale) ca să-și potă înmulți cu ceva nou păcăliturile, aventurile sale cunoscute prin oraș.

Murgu așteptă cu nerăbdare decile de posă — ca respuns la anonțul seu, posele aceste aveau să se fie tot atâtea puncte de mănecare la poveștile sale, cu a căror fabricare se ocupă serios.

Totă ziua mergea omul nostru de două ori la poștă, însă fără nici un rezultat.

Abia după o săptămână il vedem aleargă pe strada Furcții cu o mare iritațiune și cu o tadesulire visibilă. A primit o epistolă parfumată învelită într'o hârtie trandafirică cu adresa „Hymen post restante Brașov”. Ah! ce fericire! Ce păcălitură minunată! Ha! ha! ha! borborosia ridînd în sine.

— Stăi Vasile! dar ce-i cu tine, de fugi așa! dăr nu te-a sosit...

— Pst, pst; — și-l apuca pe Cornel de braț alergând mai departe.

— Ce e?! Post restante?! — il întrebă acesta de nou ridînd

Murgu respuse cu o căutătură plină de espreșune, dar nu dîse nimic.

Ajunseră așasă.

— Etă-o! Veți acēsta hârtie minunată, acēte trăsuri ăngeresci; pipăe, aci trebuie să fie o posă!

Se puseră pe o canapea și Vasile desfăcu o căutătură febrilă.

— Ah! — strigară ambii uimiți

tr'o gură. Ah! ce chip de femeie!

— Etă o frumșete de acele, de ș-a făcut trîntătea sa vestiță, în

— A demna de admirarea unui

— A marea intrebare, ce as-

— Nu era nimic decât adresa
post restante București.

— bucurie. Cornel nu sciea ce se
ve soțul seu, că a făcut așa bun

— ce se facem? Să primim ofertul?!

— trebuie, se-i...

— mentul acesta bătă cineva la ușe și-l între-

— depinde în foarte multe cazuri dela impregiu-

— cel mai plăcut se schimbă după impregiu-

— poate așa, de ne vine cu totul neplăcut. Astfel s'a

— atentat și cu tinerii noștri. Deșu în afacerea lor

— delicată nici decum n'aveau pofta, de a fi conturbați

— de cineva, fie chiar de cel mai bun amic al lor. Dar

— ușa se deschise și intră prin ea un tiner înalt, cu o

— față veselă, deschisă, plină de bucurie — un contrast

— bătător la ochi față de tinerii noștri, cari stăteau cu

— fruntea încrețită și ochii înholbați spre use. Eră vechiul

— lor cunoscut și fost coleg dr. Berean din București

— Vasilie și Cornel, atinși de bucuria vederii, er de

— altă parte conturbați în planuirile lor, îl primiră așa cum

— nu așteptase tinerul medic a fi primit de către cei mai

— iubii ai lui amici.

— Salutare, frate Vasilie! noroc Corneliu! Dar

— ce-i? Pote v'am conturbat? Ce aveți acolo?! A! par-

— lon! emsiolă?! Va fi de amor?! Dör n'aveți de gând

— să ve căruți? Cum?!

— Cum așa ceva, ei, dar ocupă loc; despre aste

— mai taceți. Cum te afli?

— Bine; de tot bine; dar voi?

— Asta e introducerea obicinuită la întâlnirea cu

— cunoscuții, basa, din care se dezvoltă apoi un șir întreg

— de idei bune.

— Dar ce-i nou p'aci pe la voi?! — întrebă me-

— dicul.

— Da ian fratele Vasilie lucră și acum la o glu-

— mă ca de obicei, — și se ridă Cornel.

— Ce, dörä —

— Da, da, ai ghicit, voiesce să se însöre.

— După aceea Vasilie începă cu povestea insurătorei

— Nu, nu. Totuș nu se pöte să fie ea. E impos-

— sibil. Nu-i ea, — și se prindënd puțină speranță, și

— ta-i se insenină.

— Dar scrisörea asta! Eh! dar iu fine o am aci

— negru pe alb; nu, nu, asta nu e halucinațiune; ea e

— blăstēm, resbunare! Inse acum töte-s insedar! mi-am

— perdut töte ce am avut mai scump în lume; fericire-mi

— e răpită. Dumnedeule! arată-mi calea, pe care se apuc;

— ajută-mi Döonne!

— Și acela care pretutindenea este, care pe töți i

— ocrotesc — 'a auđit; rugăciunea lui fu primită.

— *

— Când se reatornară Vasile și Cornel, Berean părea

— mai linisčit.

— Haid, — și se cătră Vasile, — să facem pro-

— prama insurătörci tale.

— S'ö facem, — și seră ceialalți.

— Inainte de töte așa dară am să ve spu, că tot

— ce veți întreprinde în astă causă numai și numai în Bu-

— curesci se pöte esecută. Deci trebuie să ve hotărâți să

— veniți cu mine acolo.

— Iti stöm la dörä, cum nu, pentru așa o

— parte minunată; ah! ce mai aventuri! — adause

— Vasilie.

— Bine. Voi trebuie, să dați respectivei un rendez-

— vous, o întâlnire öre unde, dar numai și numai în Ca-

— pitală; aci să-i faceți cunoscința și să ve îndregeți mai

— departe cu dënșă, — și se medicul mându-și

— buzele.

— Ei dar tu o cunosci! spune-ne cine este!

— Berean tăcä câteva momente. Intrebarea asta er

— i-a rănit inima. Iși adună töte puterile spre a puté es-

— primă aceste cuvinte:

— De ad in doue săptămäni erä

— (Incheierea va urmä.)

— Virg. Gait.

Cântec de dor.

— Dărunță verde flori de mac,

— Aud glas de pitpalac.

— Dimineța, până 'n Țiori,

— Cântă 'n crâng privighetori.

— Vorbesc stelele cu flörea,

— Vântul cu privighetörea,

— Rândunica cântă 'n sbor,

— Dar eu nu scü limba öri!

— Că de-aș sci-o, ne'ncetă

— Tot cu ele-aș sta la sfat

— Și-aș vorbi de foarfă meu

— Și de tot ce sufer eu!

— Carol Scrob.

Féta bancherului.

— Comedie în 3 acte, după Le Duc Job.

— (Urmare.)

— GRAMADESCU.

— De sigur! Cine o să-l ia pe dënșul?

— IULIA.

— Cine? (la parte.) Eram gata să...

GRAMADESCU.
Omea cu zestre de doue-zeci mii

IULIA.
Dar una cu castrăni de doue milioane! Par că în
e n'a mai ramas alt Dumnezeu și alt sfânt de cât
eu!

GRAMADESCU.
Pentru că n'a preț banul cum trebuie, a ajuns
de e. Și-apoi de o mai face vre o neroție doue ca
de dăunăți...

IULIA.
Ce neroție?

GRAMADESCU.
Cu puține zile înainte de a plecă la resboi, și-a
numutat mai totă averea amicului seu George Ibă-
escu, și amicul a binevoit să móră fără de a-l despă-
lă cu nici un ban.

IULIA.
Adevărat?

GRAMADESCU.
Pré adevărat!

IULIA (pré îngrijată).
Va să dăcă nu mai are cei 5000 galbeni?

GRAMADESCU.
Nu mai are de cât vr'o dece mii lei și de o merge
oi așa...

IULIA.
Vai! Patru-zeci și atâtea de mii de lei mai puțin!
Voi stăm bine!

GRAMADESCU.
O să ajungă să cerșescă.

IULIA.
Apoi se vede, că omul ăsta e lipsit de ori ce
sădele.

GRAMADESCU.
E un maniac.

IULIA.
Cu mintea subită de tot.

GRAMADESCU.
Ș-apoi voiesce ca totă lumea să-i sémene.

IULIA.
Toți ca el, mână spartă!

GRAMADESCU.
El și cu unchiul teu Boruzescu...

IULIA.
Părechie de minune...

GRAMADESCU.
Ai crede tu că și el nu găsesce potrivit să te mă-
riți cu Sorean?

IULIA.
Sciu, dar și-o călcă pe inimă!

GRAMADESCU.
Ba bine că nu.

IULIA.
Nu cumva mi-o îmbă cu de a sila ideile
dului!

GRAMADESCU.
Idei de pe vremea lui Papură-Vodă...

IULIA.
Mucedite... resufflate...

GRAMADESCU.
Pe când astăzi...

IULIA.
Astăzi lumea nu mai e de Sacuntale și de Virgi-
nii... ci calcă sântos; ea este pentru pozitiv!

GRAMADESCU.
Vorbesce încet... Uite că vin intr'acoa amândoi
haihii nostri.

IULIA.
Eu nu voin să văd.

GRAMADESCU.
Mă dă pe gânduri.

IULIA.

4000 galbeni! 47.000 franci mai puțin la capital.
De minune! Cel puțin așa nu mi-a mai lăsat loc de
stat pe gânduri. (Ese la stânga.)

Scena VI.

BORUZESCU. LUNCEAN.

BORUZESCU (din fund).
S'a dus. Grămădescu părea turbat.

LUNCEAN (din fund).
S'a dus și ea.

BORUZESCU.
Semn bun.

LUNCEAN.
De minune!

BORUZESCU.
Ei da, fuge de tine că și tu de ea.

LUNCEAN.
Ce fel? Dta crezi că și ea me evită din sentimen-
tul care me îndemnă s'o evit eu?

BORUZESCU.
Pe legea mea, ve jucăți d'a ascunsul.

LUNCEAN.
Dta nu consideri...

BORUZESCU.
Ci lasă-me în pace și fă numai îndată ce mi-ți
promis.

LUNCEAN.
Ce?

BORUZESCU.
Scrie la ministeriul de resboi să-ți dea un ordin
nelimitat. Voiu adăugă și eu o scrisore către
mi-e vechiu coleg de școlă... Ecă hârtie. (Se apleacă
de scrin și dă de socotela Iuliei.) Ce este asta? Scrisoarea
Iuliei. (La hârtia și citește.)

LUNCEAN.
Scrisoarea Iuliei?

BORUZESCU.
Ha! ha! ha! Am descoperit un secret foarte im-
portant.

LUNCEAN.
O fi vr'o epistolă către Sorean?

BORUZESCU.
Pöte.

LUNCEAN (cu mânie).
Dă-mi-o.

BORUZESCU (îi opresce).
E! secretele unei femei!

LUNCEAN.
Ai dreptate.

BORUZESCU.
Vrei să-ți spun ceva.

LUNCEAN.
Vorbesce, te rog.

BORUZESCU.
Iulia te iubesc.

LUNCEAN.
Dta scii de te respect ca pe însuși tatăl meu dar
te rog să crezi că asemenea glume...

BORUZESCU (cu severitate).
Luncene!

LUNCEAN.
Iertă-me. Sânt un nebun.

BORUZESCU.
Scii ghici logogrifuri?

LUNCEAN.
Nu pricep întrebarea.

BORUZESCU (arătă socotela Iuliei).
Privesce!

LUNCEAN.
Ce este?

BORUZESCU.
Asta? E amorul unei fete din secolul al XIX-lea, feta de bancher...

LUNCEAN.
Socoteli făcute de Iulia.

BORUZESCU.
Citesce sumele acestea... sînt eloquente!

LUNCEAN.
„60,000 franci averea lui“.

BORUZESCU.
„10,000 galbeni = zestrea mea...“ A Iuliei...

Ecă aci in astă rubrică venitul averei lui... 6000 lei.

LUNCEAN.
6000 lei, da.

BORUZESCU.
Aci venitul dela zestrea ei...

LUNCEAN.
1000 galbeni.

BORUZESCU.
Câte 10 la sută... Catastih in regulă: aci veniturile, intrările; din colo eşirile, cheltuelile... De minune! Sei că-i tare in Doppia scriptură? Dar înţelegi-tu ceva, Luncene?

LUNCEAN.
Mi e frică să bănuiesc...

BORUZESCU.
„6000 lei, averea lui...“ Cine este acest... ze aveai înainte de a pleca in război?

LUNCEAN.
In sigur, vede din... socoteli de casa cu multa prevedere.

Nu sciu ce am! In... de mi se sparge peptul.

BORUZESCU.
Lăsa-te, dragul meu. Vedi intrările sînt numai 18,000 lei noi pe an...

LUNCEAN (abătut).
E puţin.

BORUZESCU.
Nu prè e mult pentru fumurile Iuliei, dar ajunge să trăiescă o familie cumpetată.

LUNCEAN.
Aşa este. (Animându-se.) Câţi ar fi mulţămîti să aibă măcar a treia parte din această sumă?

BORUZESCU.
Să vedem acum cheltuelile.

LUNCEAN (cu anxietate manifestând speranţă).
Căi taie cheltuelile?

BORUZESCU.
Nu, cheltueile nu se urcă de cât la sumuliţa de 40,000 lei!

LUNCEAN (desilusionat).
Inoneşteule!

BORUZESCU.
De mirare!

LUNCEAN.
Credeai dta că voi fi mai mici?

BORUZESCU.
Ba nu, me aşteptam să fie mai mari.

LUNCEAN.
Ce-i de făcut? Eu, ori cum, î remân recunoscător că s'a gândit măcar la mine... Ramtaplan, planplan-plan, rantaplan! (Se aşedă prè abătut, murmurând un marş de atac.)

BORUZESCU.
Uie, uite!... A făcut reduceri in budget! Fără comisie bugetară.

LUNCEAN (se scolă zelos şi se apropie ér de Boruzescu).
Ce dta?

BORUZESCU.
A redus chiria casei.

LUNCEAN.
Ce bună este!

BORUZESCU.
A sters loja de marţi la teatru românesc...

LUNCEAN.
Pecat!

BORUZESCU.
Dela cheltuelile lui câteva mii de lei.

LUNCEAN.
Prè bine a făcut.

BORUZESCU.
Dela cheltuelile ei...

LUNCEAN.
Cât a tăiat?

BORUZESCU.
Dela ale ei... nimica!

LUNCEAN.
Bine a făcut.

BORUZESCU.
Toaleta ei... pune pentru toaletă 10,000 lei.

LUNCEAN.
Sërmană copilă! Femelor le trebuie astăzi atîta bani pentru ca să amble abia decent îmbrăcate!

BORUZESCU.
Lui... ţie îţi pune 1000 lei de toaletă...

LUNCEAN.
Prè mult... Eu n'am ce face cu atîta.

BORUZESCU.
Cum ară? Nu cumva o să amble de tînd...

LUNCEAN.
Ce? Mai sînt cheltueli? Apoi ajunge la sa cheltueli veniturile?

BORUZESCU.
Te-ai topit! Delti 20,000 lei pe an, in tôte rîndurile...

LUNCEAN.
Nu face nimica. Voiu lucră, voiu câştigă şi eu ceva. Pôte că di Grămădescu a avut dreptate. Am fost un năuc, un nebun! Auđi, sè-mi perd timpul invetând literatură, care nu-ţi aduce de cât critici amărite dela tođi mîzgălitorii de gazete... şi nici un ban in pungă! Ş-apoi sè me duc la resboi, când puteam sè solicit mai bine un post din cele mii ale budgetului... Regii câte vrei, monopoluri de Dòmne-ajută... Drumuri de feră căte nu pôte plăti statul... Arunci in un căne pe stradă şi lovesei un funcţionar... Şi in ţera unde Românul nasce pentru budgetul statului, cum altă dată născea fanariotul pentru domnia *tis Bogdaines*, eu sè-mi perd şi ceea ce brumă mi-a mai fost remas dela tatăl meu? Am fost un smintit! E timp sè me indrept! Voiu face ca Sorean şi ca Stomacopulo... Voiu fi amicul lor... Li voiu cere sfat...

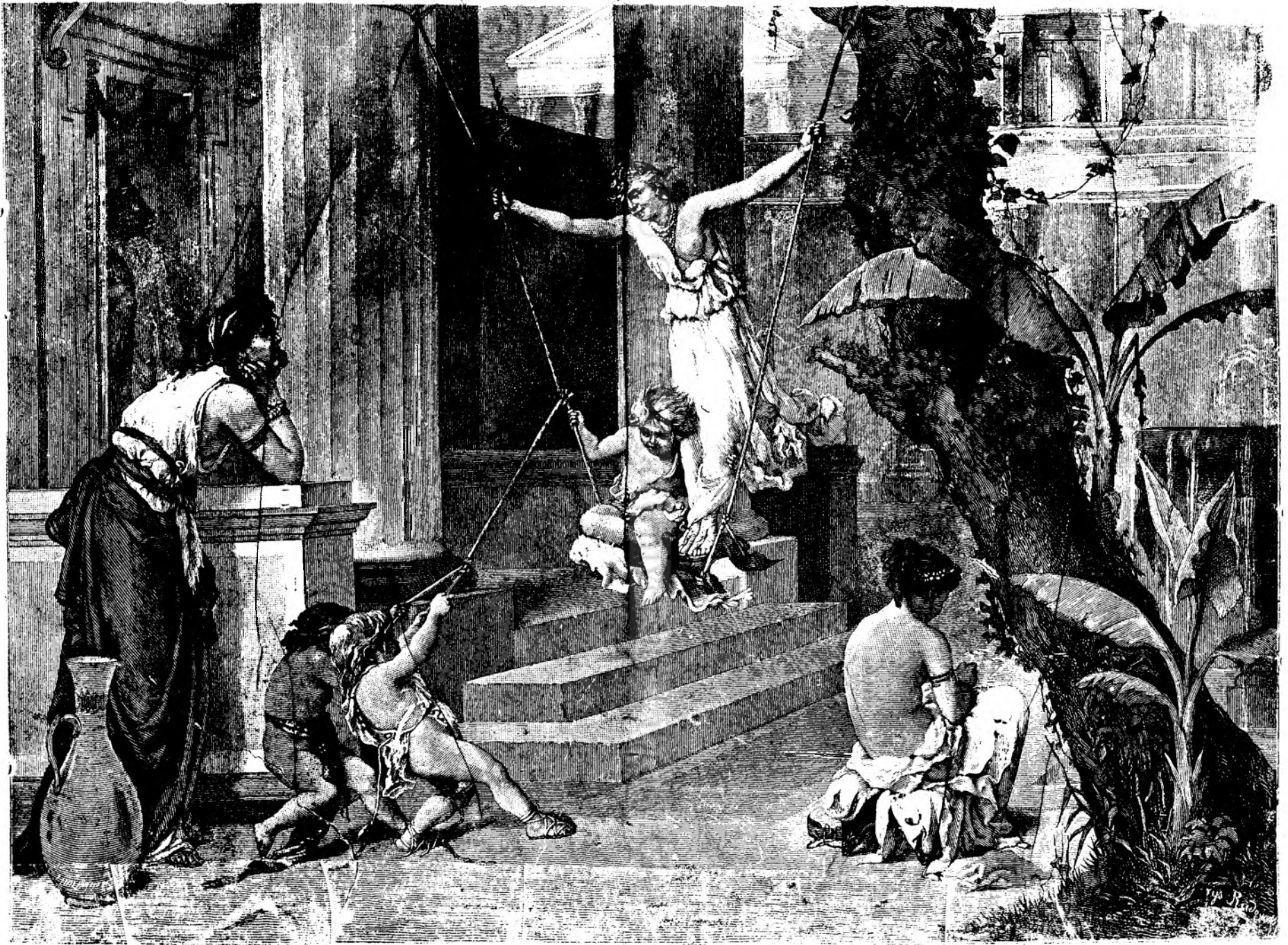
BORUZESCU.
Haide! Alt smintit! Ceea ce ai de făcut nu este sè-ţi perđi mai rêu mintea... Ce este de făcut e de a aduce pe coconiţa noastră la socoteli mai reduse... Sè mai taie din a chirie de case: auđi, 2000 lei chirie!

LUNCEAN.
Dar nu cumva o să locuiescă ca mine, o mansardă la Grand Hôtel?

BORUZESCU.
Sè mai desfacă din ai cai, sè mai vîndă din carete...

LUNCEAN.
Nu se pôte.

BORUZESCU.
Mai taie, coconit, cea operă... Asculte Dumini-ca, la feréstă, musica militară când se schimbă gar-

Femei din Pompeii acasă.

palat... Și Hübsch e priceput capelmăistru, slavă
 a lui...

LUNCEAN.

Nu se p^ote. Eu voi să-mi satisfac toate capriciile.
 Ea e cea mai frumoasă fetă din București, voi eu să
 o admire lumea în toate părțile... Alții s'au îmbogățit
 într-o clipelă; de ce nu aș cercă și eu? Ceva mai pu-
 tine scrupule, mai multă nerușinare și lucrul e posibil.
 Așa alții...

BORUZESCU.

Nu vorbi nerozii.

LUNCEAN.

Una din doue, ori sunt bogat și ea este soția mea,
 ori rămân fără lescae și fără d^onsa...

BORUZESCU.

Smintit de legat...

LUNCEAN.

Da, smintit de legat... de bucurie... de vreme că
 văd încă ea m'ar pute iubi și lua de soț. Mai am
 câteva mii de lei... I ieu, merg la București...
 Ce a făcut o lume întregă, voi eu face și eu... și voi eu fi
 bogat! Vai de nenorocitul prost care mi-o cadă pe mână...
 O să-l store ca pe o carpă... Stos, maca. Ce-
 mi pesă!

BORUZESCU.

Dar ascultă, omule...

LUNCEAN.

O să veți cum o să ajung bogat... D^or deson^o-
 roca, rușelia nu sunt mai ucidețore ca șrapnelele și bom-
 belele lui Ghazi Osman! M'am strecurat printre ele...
 Așa voiesce lumea, bine, fie! Voi eu fi fericit... Ram-
 taplan! ramtaplan! ramtaplan! (Ese alergând pe la dreapta.)

Scena VII.

BORUZESCU. IULIA.

BORUZESCU.

Ah! amor! toți oamenii sunt ogași sub
 tal: eu toții ajung în d^oga copiilor și orbesc.

IULIA (la parte).

Unde e? Oare veduți-l?

BORUZESCU (la parte).

Unde venind se-și iee socotela.

IULIA.

Unde d^onsa dela București te caută... D^once că a
 v^ou să se te caute.

BORUZESCU.

Cine e ea?

IULIA.

Un cititor, un portărel...

BORUZESCU.

Un portărel?

IULIA.

Unde e? Aș d^once că este.

BORUZESCU.

Și unde este?

IULIA.

Unde face un sevă în camera d^onsale

BORUZESCU.

Ce o fi voină? Oare e în fața?

Scena VIII.

IULIA, apoi LUNCEAN în fațnu.

IULIA.

Et'o (alergă la scriu cum ese Boruzescu și ved^ond soco-
 t^ola.) Tot unde am lăsat-o. Ce cap am! D^once asemenea
 h^ortie cădea în mână lui... Sfârși odată!...
 Trebuie să me mărit după Soreau cât mai repede! Te
 rugă să măne poimâne vre-un gazetar il atacă și pe
 el ca pe Stomacopulo, și atunci pace căsătoria! (Luând
 o m^oșă după gueridon). Unde o fi articolul despre Stoma-

copulo? (cetesce) Doamna Sev

A! e vorba de Sevastia? ce?

ea? (citind cu ochi) Ba din con-

vastia Walinescu a lu a s^ora... D^once. D^once.
 neca v^oit^ore vom publica o estinsă d^once de s^omă dato-
 rită penei unuia din cei mai distinsi scriitori ai noștri.
 Astăzi vom dice numai, că dna Walinescu, bogată și
 strălucind de frumsețea ca o d^onsă, făc^o onorabile ba-
 luii cu acea grație și cu acea alesă curtezie ca e o
 put în fruntea societății celei mai distinse. (Vorbi)
 Minunat! Ce plăcere făc^o de a se ved^o cineva
 numită în slove de tipariu „elegantă și frumoasă!” când
 eu v^ou av^o casa mea, o să curtesc pe gazetari ca
 să scrie și despre mine vorbe frumoșe în gazete. Dar
 asta ce este? (Dă de scris^orea Luisei) A! scris^orea dela
 Luiza (o ia). S'o fi tanguind că nu-i scriu. Par că nu-
 mai atâta trebă am! (o deschide) Săracii s^ont atât de
 esigenți! (Citind) „Dragă Iulie, de și m'ai uitat...” Nu
 spunem eu? „Nu voi eu să te las neînscințată despre
 un lucru care aș voi să-l spun nu numai unei amice,
 dar și la totă lumea. D^once mi-a dat un copil, un co-
 pilaș pr^o frumos, care s^om^onă tată-s^ou! S^ont atâta de
 fericită, că de multe ori saiu prin casă ca o neună!
 Un copilaș, Iulio! Când ai sci tu ce este a av^o un co-
 pilaș! V'at^o înșelat rău voi toți care me indemnăți să
 nu me mărit cu Linotescu al meu, pentru că eră sărac.
 Ve plâng pe voi cele bogate! Tot l^ucul vostru nu ve
 p^ote da nici a m^o parte din mulțămirea ce-mi procură
 o haină de lână, cump^orată cu prețul muncei și a su-
 dorilor bărbatului, a iubitelui inimii mele. Până chiar
 și privațiunile suferite cu resig^onațiune, implinind o de-
 torie, s^ont atâtea alte bucurii negate celor bogăți și a-
 cordate numai săracilor de cătră divina Provedință.
 Intr^obă-me de mi-aș vinde s^oracia mea pe toate mili-
 onele lumii și vei ved^o că de iute ti-aș responde că nu.
 În ce magazin de mode, la ce M-elle Blanche, la ce
 ville de Lyon, ori nu mai ești unde aș put^o cump^oeră
 o inimă ca inima lui Linotescu al meu? Cât e de bun
 Nicu al meu? E bun ca Luncean, amicul nostru din
 copilărie. (Iulia tresare). Am uitat să-ți spun, că chiar
 în ziua când D^once mi-a d^oruit copilașul, bărbatul meu
 a primit o inaintare neasceptată în postul ce ocupă,
 care cresc^o budgetul nostru cu 4000 lei. Veți cât e de
 adev^orat, că tot copilul vine cu norocul seu pe lume.
 P^ota ac^osta ce vei ved^o aci este din o lacrimă cât o
 alună care mi-a căd^ot pe h^ortie. (Iulia s^ont^o că-i vin la-
 crimele). Nu poți sci tu ce este o lacrimă de mamă:
 când n'avam motiv de pl^ons, de intristare, pl^ongem de
 bucurie. (Iulia își șterge ochii cu batista). Iertă-me d^once
 am sup^orat mult și adio. Primesce sărutările amicei
 tale, Luiza. (Vorbi). Ce fericită este! M'a făcut să
 pl^ong... A! are un postscriptum. „Eram să inchi^od scri-
 s^orea (citesce merg^ond) când a intrat bărbatu-meu în casă
 și mi-a povestit o întâmplare oribilă. Sevastița d^odu a
 s^ora un bal minunat. (Cu interes). Din bal eșiră impre-
 tată ca să se bată în duel, bărbatul bietei noastre amice
 și un june din aristocrație care frecvență pr^o adesea
 casa lui Walinescu. Junele muri câteva minute după
 aceea, cu creerii sburăți de un glonte...” Or^ore!...
 (Citesce cu multă agitare și anxietate.) „Walinescu se des-
 parte acum de Sevastița, luând cu el copiii. E^ota ce va
 să dică o căsătorie de interes. Blăst^omați fie banii!
 Ah! Iulio dragă, să nu te măriți cu un om pe care nu-l
 iubesci și mai ales d^once-ți simți inima băt^ond pentru
 altul. Te conjur, în numele mamei tale, care eră așă
 de bună și te iubiă atât de mult. R^ogă-te ca și mine
 să nu dau perac. Ești Sevastița, căci pe conșcința ei
 apesă greu m^ortea un^o om. M^o acum tenice deson^o-
 roată, soție fără soț și mamă fără copil! R^ogă-te,
 r^ogă-te mult pentru bița n^ofericita...” D^once! ce in-
 t^omplare tristă! Și eu ad^oncă e p^osimuiam, pentru că

e avută! Și jeliam pe Luiza că este săracă! (Cîntînd)
 „Nu te mărită cu un om pe care nu-l iubesci“. Nu, eu nu iubesc pe Sorean... „Și mai ales decă-ți simți inima bătînd pentru altul“. Ōre iubesc eu pe Luncean? Să fie o prevestire a Cerului? „Femea desonorată, soție fără soț, mamă fără copii...“ Nu știu ce am... Mi se strînge inima. Pare că-mi lipsese resuflarea... Ō mamă! mamă! nu permite ca eu! (Plînge și-și acoperă fața cu batista, lăsându-se să cadă pe fotoliu.)

LUNCEAN (afară).

Ramtaplan! ramtaplan! ramtaplan!

IULIA.

Luncean! Să nu me veđă așa. (Se ridică și se îndreptă repede spre stînga). Ō ăr uitam... (Se oprește, alergă la gueridon, iē comptul, și uitându-se la el, revine în mijlocul scenei.)

LUNCEAN (mai de departe de cît înainte.)

Ramtaplan, ramtaplan, ramtaplan.

IULIA (cîntînd cifrele.)

10,000... 30,000... 40,000... Ce nerođie!
 (Rumpe hîrtia și aruncă bucățile.)

Finea actului al 2-lea.

(Va urmă.)

V. A. Urechia.

Studii limbistice.

— Ō sultă de etimologii revindocate. —

(Urmare.)

53) *Bură, buracă.* Cuvîntul „bură“ înseamnă în graiul bănățenesc: cîtă seu negură desă și grösă cu plöie mênuntă fără vînt, care negură se respîndescă pînă la fața pămîntului; „buracă“ este o „bură“ mai mare, mai intensivă; pruina, nebula cum pluvia minuta sine vento lat.; brume avec petite pluie sans vent fr.; nebel mit staubregen ohne wind germ. „Băracă“ pentru „buracă“ și „bură“ pentru aburele ce ese (esaleză) din bucate calde, nu se aude în graiul bănățenesc. Ō „bură de plöie“ încă se aude în graiul bănățenesc, sub care se înțelege: o plöie ușoră mestecată cu cêtă. Dicționariile limbei românesce mai pomenesc și despre înțelesul figurat al „burei“: pentru negură înghețată cădută la pămînt ca o brumă grösă. Verbul „a bură“ încă este usuat în frasa „burează vremea“, când mijgură (micură, plöie mênunt) cu cêtă. Formațiunea de „burană“ și „borană“, precum și „buruniță“ și „burniță“ nu există în graiul bănățenesc și în dicționariile limbei românesce; este o născocitură a dlui Cihac cu tendință spre a efeptu o etimologie slavă, precum vom vedé deloc mai în jos.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 34 derivéză cuvîntul „bură“ și „buracă“ din elemente slave, și spre acest scop combinéză și face de una și aceeași rădăcină și pe „burzulesc“: soulever, ameuter fr., anheben, aufwiegen germ.; pe „burlan“ și „burling“: marcassin fr., Frischling germ., precum și pe „sburlesc“ (spêrlesc): decheveler fr., haare zerzauen germ., cari cuvinte, de după înțelesul logic, dar și de după forma lor — nu au nimic comun cu „bură“ și „buracă“, și nici că pot fi de după regulile limbistice combinate la una și aceeași rădăcină. Din aceste și alte asemenea etimologii se adeverește, cumcă cel mai mare defect în dicționariul etimologic a dlui Cihac se cuprinde în aceea, căci dlui nu derivéză cuvintele dela înțelesul lor primar, ci mai vîrtos dela înțelesuri secundare, figurate, melafonice, aceea ce nu este conces în sciința critică limbistică. Dar trebuie se observăm, cumcă de acest abus pătinesce fôrte tare limbis-

tica modernă, fiind că și este drumul cel mai ușor de a făuri etimologii.

După ce a incurcat estmod dl Cihac mai multe forme și rădăcini de cuvinte la „bură“ și „buracă“, spre a-și plănui drumul pentru o etimologie slavă, purcede apoi și derivéză cuvîntul din elemente slave, anume dela paleoslov. „burja“, care înseamnă: procella, tempestas lat.; sturmwind, gewitter germ.; dela bulg. „buri“: tempête fr., gewitter germ.; dela rusescul „burja“: tempête fr., sturm germ.; „buran“: grande tempête fr., heftiger sturm germ.; dela pol. „burza“ și „burzka“: tempête fr., gewitter germ.; dela boem. „bura“, „buran“ și „burka“: tempête, orage fr., gewitter, sturm germ.; dela neoslov. „buriti“ și „burkati“: soulever, ameuter fr., erheben, aufwiegen germ. Dl Cihac combinéză mai de parte și pe alban. „vorë“: vent du nord fr., nordwind germ., „borë“: neige fr., schnee germ., cari tôte derivéză dela „boreas“ lat., „bóre“ românesc. Dar tôte aceste etimologii slave a dlui Cihac sînt neadeverate și nejustificate, pentru că înțelesul logic stă în contră.

Cuvîntul românesc „bură“ și „buracă“ nu înseamnă „furtuna“ și „tempestate“, precum înseamnă înțelesul cuvîntelor slave produse de dl Cihac, ci înseamnă numai: o cêtă seu negură cu plöie mênuntă fără vînt, care negură se aséză mereu pînă la pămînt. În vînturi și furtune, nu are loc „bura“ și „buraca“, fiind că o disöive vîntul. Se vede cumcă cuvîntul românesc „bură“ înseamnă cu totul contrariul dela cuvintele slovenesce produse de dl Cihac.

Etimologia cuvîntului este de origină din limba romană rustică, de öre-ce ce aflăm în Porru: Nou dictionariu sardu-italianu, Casteddu 1832 pag. 135 „borea“ pentru: nebbia ital., adecă pentru: cêtă și negură. Diez: Etymol. Wörterbuch der romanischen Sprachen, Bonn 1853 pag. 77 sub „burrasca“ ne împărtășescă, cumcă „burrascuni“ în dialectul sicilian încă înseamnă: nebel germ., adecă: cêtă seu negură. In Toni: Vocabolario bolognese-ital. Bologna 1850 pag. 90 stă „bur“ pentru: buio, oscuro, tenebre ital., adecă pentru: întunerec. In Biondelli: Dialetti gallo-italici, Milano 1853 pag. 62 stă „burda“ pentru: nebbia (negura) ital. Din acea impregiurare, cumcă cuvîntul vine înainte și în dialectele Italiei, trebuie să presupunem a fi urđit cuvîntul din limba romană rustică.

54) *Cotoröge, cătărige.* Cuvîntul „cotoröge“ este multorariu (plural) și înseamnă în graiul bănățenesc: piciöre de porc ferbte și prin inchiägarea diamei făcute piftie; pieds de cochon en gelatine fr., gesulzte schweinefüsse germ. Cuvîntul „cătărige“ nu se aude în graiul bănățenesc, dar după dicționarie judecând se vede a avé același înțeles cu „cotoröge“.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 488 derivéză cuvîntul „cotoröge“ dela magiarul „kocsonya“ cu asemenea înțeles. Această etimologie a dlui Cihac însă este cu totul necorectă, de öre-ce lasă pe „r“ și „ge“ neesplicat.

Rădăcina cuvîntului zace în „cot“: cubitus lat.; cubito, gomito ital.; codo span.; coto, cotovelo port.; conde fr. Cuvîntul „cot“ face multorariul (pluralul) în: „coti“, „cöte“ și „coturi“ (cu tonul pe „o“). „Cotoröge“ este o țamă (zamă) inchiägată mai vîrtos de „coturi“ (membres fr., glieder germ.) de piciöre de porc ferbte. Piciörela de porc se desmembreză cu cuțitul dela tôte incheiăturile, în așa numite „coturi“ și ca atare se ferb în apă împreună cu ingredientele de lipsă făcînd astfel „cotoröge“. Este lucru cunoscut cumcă din incheiăturile membrelor dela piciörela de porc ese prin ferbere mai multă gelatină (piftie). Dar cumcă din „cot“ resp. din plural „coturi“ prin finalul „-og“, „-öge“ s'a format „cotoröge“, scie să spună și un țeran, care pricepe ge-

niul limbei românesce. Din „cot“ pl. „coturi“ s'a format „cotoroage“ chiar așa precum din „picioare“ s'a format „picioaroage“ : échasse, jambes de bois fr., stelzen, stelzfüssen germ. „Cătârige“, se vede a fi numai o altă pronunțiere a „cotoroage“-lor, precum se pronunție : „pălămidă“ (serratura tinctoria) în părțile Oraviției, și „polomidă“ în părțile Lugosului din Bănat.

55) *Cotețiu*. Cuvântul „cotețiu“ nu vine înainte în dicționarul de Buda din 1825. În dicționarul Academiei de Laurian și Massim. București 1871, apoi în Polizu : Vocabolar romano-german, Brașov 1857. precum și în Barcian : Vocabolarius românesc-nemțesc, Sibiu 1868 înseamnă „cotețiu“ : parvum stabulum gallinarum, canum, porcorum, nassa viminea vel arundinea lat.; petite etable en clayonnage, poullailler, toit a cochon, nasse fr.; kleiner hühner-, hunds-, schweine-stall, fisch-reuse aus ruthenflechtwerk germ. În graiul bănățenesc înseamnă însă cuvântul „cotețiu“ : a) cotul din lăuntru a unei chilii, d. e. l'am strămtorit în cotețiu (chiliei, apoi acolo l'am bătut, b) ori-ce coturi : coin fr., winkel germ., între case, zidiri laterale și garduri, unde se închid mai vortos horele (gefügel germ.), și c) ori și ce atare „coturi“ bune de ascuns : recoin fr., schlupfwinkel germ., d. e. l'am scos din cotețiu sau unde s'a fost ascuns ; habe ihn aus seinem schlupfwinkel, wo er sich versteckt hat, herausgebracht germ. Atare „cotețiu“ sunt apoi și acoperite cu șindră, sau cu paie, cu fân etc. Deci graiul bănățenesc îndrumază apriat : cumcă rădăcina cuvântului „cotețiu“ purcede dela „cot“ : cubitus lat., dar și formațiunea francesă în „recoin“ precum și cea germană în „schlupfwinkel“ îndrumază tot la una și aceeași rădăcină.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane éléments slaves etc. pag. 76 deduce cuvântul „cotețiu“ din elemente slave, dela paleoslov. „kocca“ : „caba, mansiuncula lat.; dela bulg. „kotec“, dela croat. sârb. „kot“ și „kotac“ : staul mic; dela pol. „kocie“ : poullailler fr., hühnerhaus germ.; dela boem. „kot“ (băracă) și „kotec“ (cabina, staul). Dl Cihac combină și pe magiarul „kotecz“ și „kotecz“, pe cari le au imprumutat limba magiară dela Români, precum demustră și rostinta de „kotecz“ (cotețiu, cu „e“ iotizat). Dl Cihac produce și pe alb. „kotets“ : poullailler fr. hühnerstall germ., și „kotsek“ (șiuură). În urmă spune dl Cihac, cumcă rădăcina tuturor acestor cuvinte slave, magiare și albanese ar zace în „kote“ al limbei germane din evul mediu și în „koth“ al limbei germane noue, cari înseamnă „baraque“ fr., feldhütte germ. Dar trebuie să observăm, cumcă dl Cihac nu este aci original, de ore-ce autorul acestei etimologii este dl Miklosich : Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—1865 pag. 306.

Mai de parte avem de însemnat, cumcă „kot“ ca rădăcină a lui „kotac“ (resp. cotațiu) în limba sârbescă după Vuk Karadzics : Lexicon serbico-germanico-latinum, Vindobonae 1852 pag. 293 nu vine înainte decât în Essek, drept această cuvântul trebuie să fie imprumutat din limba românescă.

Deci este documentat, cumcă rădăcina cuvântului „cotețiu“ zace în „cot“ : cubitus lat., și cumcă atingerile cu limbele slave și germane, în formă și concept, este numai o dinamică omogenă desvoltare în toate aceste limbi, fără a imprumută una dela alta. Veți și cele ce am demustrat în acest obiect sub „streșină“ nr. 34.

56) *Cociobă*. Cuvântul „cociobă“ înseamnă : domuncula vilis lat., bicoque fr., elende wohnhütte germ. Dl Miklosich : Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 pag. 306, împreună cu dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 76 derivază, ca și pe cuvântul premergătoru „cotețiu“ (nr. 55) din aceleași elemente slave. Dar etimologia dlor este

necorectă, fiind că precum „cotețiu“ așa și „cociobă“ își trag origina din „cot“ : cubitus lat. „Cociobă“ este formațiune din „cotiobă“, și înseamnă mai mult un „cotețiu de casă“, va să zică : o casă în formă de cotețiu, de cât o casă bună, adevărată. Silaba „tio“ se respunde „cio“, ca în „fetior“ : fetiolus lat., „pitior“ : petiolus și pediolus lat.

57) *Cocina*. Acest cuvânt înseamnă : suarfa lat., toit a cochon fr., schweinstall germ. Dl Miklosich : Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 p. 306 și dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 76 derivază cuvântul „cocina“ tot din aceleași elemente slave din cari au derivat cuvântul „cotețiu“ (nr. 55) și „cociobă“, va să zică dlor reduce la una și aceeași rădăcina cuvântul „cotețiu“, „cociobă“ și „cocina“. Dar „cocina“ nu pôte fi de origină slovenescă, pentru că în această formă vine înainte numai în limba sârbescă, care a imprumutat dela Români acest cuvânt.

Noi încă deducem cuvântul „cocina“ din una și aceeași rădăcină, adică din „cot“ (cubitus). „Cocina“ la început a trebuit să sune „cotină“ de unde apoi prin iotizare s'a format „cotjină“ și prin acest mediu în urmă „cocină“. Chiar astfel s'a format „născocire“ : ex-cogitare, fingere, invenire lat.; ausdenken, ausdichten, erfinden germ., care după dicționarul Academiei sună și „nascotire“, din „in-a-scotere“, trecând în verb de a patra conjugatiune. Însemnăm aci mai departe, cumcă Româzii din Bănat răspund în „te“ și „ti“ pe „e“ și „i“ iotizat (cu puține excepțiuni), prin care iotizare devine „t“ premergătoriu respuns mai ca și „ce“, „ci“. „Cocină“ deci este numai o altă formațiune din „cot“ prin final „-ina“, și corespunde formațiunii „cotețiu“, numai cât are un concept mai larg și mai estins.

Unii vreu să deriveze cuvântul „cocină“ dela span. „cochino“ (răspunde : cocino), care înseamnă : porc, și dela „cochina“ (resp. cocina), care înseamnă : scrofa, combinând astfel și pe franc. „cochon“ (porc). Această etimologie încă se vede a fi corectă, de ore-ce în atare cas cuvântul ar însemna o : purcărătă.

(Va urmă.)

Simeon Manguica.

Idei și principii economice.

1) Valoarea este capacitatea unui lucru pentru satisfacerea unei trebuințe.

2) Valoarea nu este un ce absolut, ci relativ cu privire la anumită persoană și trebuințele ei.

3) Sub cuvântul avere înțelegem cuprinsul acelor lucruri de valoare, cari se află în proprietatea unei persoane. Când averea stă în dreptă proporțiune cu trebuințele, se numește bună stare, era când trece peste această linie și dă prisos — se numește avuție.

4) Sărăcia este apusul dela avuție și e seu naturală basată pe lipsa de producțiune, și acușiatiune, seu e nenaturală, artificiosă — basată în relațiuni sociale — acesta din urmă se numește pauperism.

5) În viața socială modernă se desvoltă o atârnavă definitivă și perpetuă a celui sărac de către cel avut, căci totă istoria veche și modernă nu-i altă, de cât lupta celor mai puțini însă mai tari prin știință și avere, contra celor mai mulți fără știință și săraci.

6) Între impregiurări sociale normale înmulțirea populațiunii în o țară nu duce la lipsa de mijloce, ci la o mai mare producțiune, căci productivitatea pământului este nedescabilă. În țările cu populațiune rară lipsa de mâncare și fometea e un ôspe obișnuit.

Ioan Roman.

Arta dentistului.

Arta dentisticii a făcut, d'un sferț de secol încôce, progrese fôrte mari, în cât privește fabricarea dinților artificiali, destinați a înlocui dinții care nu mai există. Dinții falși care se pun astăzi sânt nu numai mai ușori și mai tari, dar imităză natura într'un mod perfect. Dar, vai, nu se vindecă mai bine de cât altă dată găunoșia dinților, cauza obișnuită a durerii de dinți.

Găunoșia dinților este desorganizarea încetă și progresivă a părții tari a dintelui. La început, smaltul se îngălbenesc puțin într'un loc; pēta galbenă se face apoi mai închisă și în sfârșit neagră. Mai târziu acest punct negru se mōie și se întinde, pētrundēnd dintele. În curēnd, se constată o mică gaură, care crește mereu. Când lesiunea atinge partea ososă a dintelui — și acesta este un semn caracteristic — se vede un cerc albastru deschis impregiurul puntului negru. Durerea nu se simte de cât când partea ososă este atinsă; cea durere este adesea fôrte viuă și de nesuferit, când dintele e atins de un corp străin, seu supt impresiunea căldurii seu a frigului, a alimentelor zaharate seu acre. Câte odată găunoșia este internă; și în cazul acesta nu este nici o gaură la suprafața dintelui și nici miros urit.

Găunoșia pōte fi umedă și secă; când e umedă, cauzează o durere mai mare și stricarea dintelui merge mai răpede. În găunoșia secă, din contră, lesiunea merge încet și suferința este mai mică; se pōte chiar opri dela sine.

În remășițele găunoșiei s'a constatat presința unui cryotogam și unui infusoriu.

Sânt trei căi pentru a scăpa de durerea cauzată de găunoșire: a limisi durerea, decă există, a scōte dințele seu partea bolnavă și a umple gaura.

Sciți cât de numeroșe sânt mijlocele întrebuințate pentru a vindecă durerea de dinți — opium, chloroform, canfor, creosot, piretră, cuișore, etc.; dar tōte nu sânt de cât paliative și se pōte că a doua și durerea sē revie cu mai mare violință.

Altă dată, scōtirea dintelui găunos eră regula; dar astăzi, acesta operațiune nu se face de cât când nu se pōte face altfel. „Nu scōteți, vindecați“, dic dentistii și cel dintēiu care a inseris acest aforism în fruntea reclamelor sale s'a imbogățit.

Ce fac partizanii acestei metode?

Scot găunoșia cu diferite instrumente și apoi introduc în gaură seu niște fōie de metal fôrte subțire, seu o compozițiune care se întăresce iute. Acesta se chiamă a plumbui un dinte.

Însē, până sē s'ajungă la acesta operațiune finală, câte visite trebuie sē facă bolnavul la dentistul seu! Câtă vreme trebuie sē pērdă! Câte cheltuieli trebuie sē facă! Și operațiunea nu se pōte face totdeuna; spre esemplu, când găunoșia este internă seu între doi dinți. Ce e de făcut atunci? Nu este de cât un remediu: a suprimă cauza durerii. Astăzi, după o metodă americană, nu se mai scot dinții: se culeg, după pitorēscă espresiune a celebrului șarlatan Duchesne. Acesta făcută, dentistul curēță dintele, îl face frumos, umple gaura și-l pune erăși la loc în alveola sa; este o adevērată implantare.

Reimplantarea se face în casurile când dinții au fost scoși din întēmplare seu din cauza unei dureri escesive. Nu este o operațiune nouă, ci din contră fôrte vechie; dar eră cu totul uitată. Ecă în ce constă acea metodă, despre care s'a vorbit țilele trecute la Academia de medicină francesă:

- 1) Scōtirea dintelui bolnav;
- 2) Curățirea și umplerea gaurii;
- 3) Reintegrarea dintelui la locul lui.

Peste 10—12 țile, dintele s'a altoit și și-a reluat soliditatea și funcțiunile și este vindecat. Operațiunea reușesc de 19 ori din 20.

Acesta metodă e eminaminte științifică și dă cele mai bune rezultate.

„Scōteți, umpleți și altoiți“; ecă devisa cea nouă a tuturor dentistilor.

Dr. M. D.

Cântece poporale.

— Din Ardel. —

I.

runță verde fōie lată,
Nu stă luna dintr'o fētă,
Fetele-s ca florile,
Acı cresc, acı 'nflorēsc,
Din coala se vescețesc,
Dar feciorul sārăcul,
El e ca grădinariul,
Că se scōlă până 'n zori
Și se duce printre flori;
El se uită și tot tace,
Rape flōrea care-i place.

II.

Au avut o cărărușă
Până la mândruța 'n ușă,
Și s'a pus un blăstēmat
Cărăr' 'n mi-ăș' 'n țel,
Tot cu țel 'n cu nuele,
Supērarea mândrei mele;
D'apoi supērarea mea,
Că nu pot merge la ea.

III.

Holteraș curēuă nouă,
Tu mi-ai rupt inima 'n două,
Tu mi ai rupt-o, tu mi-o lēgă
C'un fir de mētasă neagră,
Holteraș șerpariu cu bumbi,
Gura ta ca la porumbi.

IV.

Arde-mi luminuța 'n cui,
Ce-avui mai drag il pierdui;
Arde-mi luminuța 'n mēsă,
Ce-am mai drag nu-mi vine-acasă.

V.

Cându-mi vii mândruță 'n gând,
Me lēgān ca frunță 'n vēnt;
Cându-mi vii mândruță 'n cale,
Me lēgān ca frunța 'n bōre.

VI.

Dragu-mi-i prunul cu prune
Și omul cu vorbe bune;
Mi-i urit pērul cu pere
Și omul cu vorbe rele.

Gr. Sima a lui Ion.

Monumentul lui Andrei Mureșan.

Săptămâna viitoare are să fie a Brașovenilor. Asociațiunea transilvană va ține acolo adunarea sa generală. Un public numeros se va întruni din toate părțile. Va fi o adevărată sărbătoare a culturii naționale.

Introducerea acestei sărbători s'a și ținut, încă în săptămâna trecută la 6/18 august.

Se știe, că adunarea din Deș a Asociațiunii transilvane, printr'un esces de zel, a decis în anul trecut, ca la adunarea din anul curent la Brașov să se inaugureze și statua lui Andrei Mureșan.

Deciziunea însă n'a ținut cont de două: întâiu, că încă nu sunt parale de ajuns spre a se pute ridica poetului un monument demn de națiunea română; și a doua, că dără nici timpul de un an nu ajunge spre a se pute executa acea deciziune.

Românii din Brașov vedând, că națiunea română nu va pute să ridice până la acesta adunare lui Andrei Mureșan monumentul proiectat, au decis să facă densii un monument mai simplu la mormântul poetului, ale cărui oseminte zac într'un cimiteriu de acolo.

Inaugurarea acestui monument avu loc la 6/18 l. e.

Remășițele pământesci ale nemuritorului poet se transportară în ziua precedentă din cimiteriul de pe Tocile și se aședară în capela din Gröveri. Aici în ziua memorată se țină un parastas, la care — afară de veduva și fiica poetului — asistă un public numeros. Apoi cosciugul fu dus cu procesiune la mormântul nou și aședat spre odihnă vecinică.

Aici dl Nic. Strevoiu rosti o cuvântare bine inspirată, mormântul fu decorat cu cunune de flori, corul condus de dl Dima cântă o cântare funebrală și parastatul se sfârși.

Monumentul dela mormânt are forma de obelisc, apröpe de patru metri nalt, de-asupra cu cruce. În frunte se află următorea inscripțiune: „Laureatului poet Andrei Mureșan, n. 1816 — † 1863. Românii brașoveni. 1883“.

Va să dică, tocmai 20 de ani au trecut dela mörtea poetului, până când i s'a ridicat cel puțin un monument simplu la mormânt. Nici acesta nu s'ar fi putut face, decă zelul național al concetățenilor sei nu viniă a-i aduce tributul stimei lor, și astfel nu indeplină — de ocamdată — și în numele națiunii o datorie sfântă.

Onöre Brașovenilor!

Femei din Pompei acasă.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 397. —

Precum s'a mai dis pe colönele acestei foi, anti-cele romane aveau o stare socială egală cu a con-sortilor.

Mai târziu însă acesta relațiune se schimbă. Moralitatea începă a se clătina, bărbații alunecară pe calea desfrăului și astfel pozițiunea femeii se degradă.

Urmarea acesteia fu, că femeile din ce în ce se retraseră din lume și astfel nu le remase decăt petrecerea cu copiii.

O astfel de scenă ni se infătoșeză și prin ilustrațiunea din nrul acesta, scenă care se petrece în orașul Pompei, care a avut apoi o sorte atât de tristă.

I. H.

Societatea pentru fond de teatru român.

(Resultatul material al adunării din Lipova.)

Raportul

Comisiunii pentru înscrierea de membrii noi și primirea de tace pentru fondul teatrului român, câtră adunarea generală din Lipova la 7 aug. 1883.

Onorabilă adunare generală!

Ca raportorul comisiunii alésă de onorab. adunare generală pentru înscrierea membrilor noi și adunarea de oferte în favorul fondului de teatru român, am onöre a raporta despre rezultatul înscrierilor noastre, alăturând trei liste de subscriere, conform cărora, pe

lista I s'a scris	100 fl. — cr.
» II	»	333 fl. 50 cr.
» III	»	112 fl. 85 cr.
		cu totul 546 fl. 35 cr.

Din acesta sumă însă sunt a se detrage 50 fl. subscriși de George Mateiu în lista II, asemenea sunt a se detrage 5 fl. subscriși de V. Martini în aceeaș listă și alți 5 fl. subscriși de Eutimiu Vuia tot în acea listă, cari sume nu s'au plătit.

Astfel dară din suma scrisă de 546 fl. 35 cr. Detragându-se 60 fl. — cr.

cari nu s'au plătit, rămâne 486 fl. 35 cr. adecă patru sute opt-deci și șese de florini 35 cr. v. a., care sumă se predă dlui vice-președinte Iosif Vulcan pentru ulterioara dispozițiune.

Lipova la 7 august 1883.

Georgiu Lazaru
raportorul comisiunii.

Am primit dela dl George Lazaru, raportorul comisiunii emisă de adunarea generală din Lipova a Societății pentru fond de teatru român, spre a inserie pe membrii noi și a primi taesele vechi și noue, suma de 486 fl. 35 cr. adecă patru sute opt-deci și șese florini 35 cr., spre a o versă în cassa Societății noastre.*

Lipova 7 august 1883.

Iosif Vulcan
vice-președinte.

Etă numele membrilor noi și sumele subscribe:

I. Membru fondator: David P. Simon 100 fl. plătiți în bani gata;

II. Membrii ordinari pe viată: Ioan Tieran 50 fl. plătiți, George Mateiu 50 fl. (încă neplătiți);

membrii ordinari cu tace anuale: Ioan Cornea 8 fl. Augustin Hamsea, Ioan Popoviciu Dessean, David Nicora, Ioan Beleş, Paul Tempea, Samuil Vulcan, Teodor Suricescu, Iosif Suricescu, Meletiu Suciu, Grigoriu M. Marienescu, Ignatie Papp, Constantin Gurban, Cristofor Ghiuchiciu, Vasiliu Mangra, Teodor Pop, Pavel Jurma, Valeriu Oprian, Atanasie Tuducescu, Aureliu Suciu, Voic Hamsea, Dr. D. G. Selcelean, G. Selcelean, Iuliu Mișiciu, George Lazaru, dr. Nic. Oncu, Gavril Popa, David Dabiciu, Georgiu Georgeviciu, Ladislau Panaiot, Manuil Ungurean, V. Martini (n'a plătit), Iacob de Răcz, George Savici, Atanasiu Popi, Demetriu Lăcătuș, Traian Kőváry, Vasilie Zamfiroviciu, Liubomir Omuț, Eutimiu Vuia (n'a plătit încă), Kabdebo Gerő, August Petculescu, Filaret Musta, dr. Atanasiu Șandor, George Suciu; toți cu câte 5 fl.

III. Membrii ajutători: Adam Dehelean 2 fl., George Telescu 2 fl., Brinda 1 fl., Porfiriu Popescu 1 fl., Moise Sultanoviciu jr. 2 fl., George Bocu 1 fl., Basiliu Jođca 1 fl., M. Salcut 1 fl., Teodor Muntean 1 fl., Pol-

* Suma acesta s'a și trimis dlui George Szerb, cassar al Societății pentru fond de teatru român.

ler János 50 cr., Vasiliu Stoian 2 fl., Eutimiu Bugar 1 fl., Ales. Crăciunescu 1 fl., Stefan Onu 1 fl., Petru Augustin 1 fl., Simeon Drăgoi 1 fl. 10 cr., Ecaterina Scala 2 fl., Macsim Balan 50 cr., Iosif Spinanț 50 cr., Vas. Popovici 2 fl., Ioan Beleş 2 fl., George Lazaru 2 fl., Aurel Suci 1 fl., Botto 2 fl., David Nicora 1 fl., V. Manșra 1 fl., Aurelia 2 fl., Nic. Avram 50 cr., Al. Nemeș 3 fl., Iosif Pecica 2 fl., Vas. Beleş 2 fl., Georgie Dan 1 fl., Petru Bibera 2 fl., Petru Albu 50 cr., Con. Berbecuț 1 fl., D. Dascalul 1 fl., Ilie Precup 35 cr., M. Silași 40 cr., I. Iorgovici 1 fl., I. Clombes 50 cr., Tomi 1 fl. 50 cr., Ioan Ardelean 2 fl., George Șiclovean 1 fl., Teodor Imbrone 1 fl., Teodor Bodrogean 1 fl., Dimitrie Barbu 1 fl., Dim. Selagian 2 fl., P. Avramuț 1 fl., I. Săcoșan 2 fl., Isaia Monța 2 fl., Ter. Raț 1 fl., A. Mera 1 fl., N. Stefu 50 cr., Mih. Cute 50 cr., Vas. Bradu 50 cr., Nic. Suci 50 cr., Vas. Serbu 50 cr., Av. Serbu 1 fl., Marcoviciu 2 fl., Ioan Boroș 2 fl., Alessiu Onițiu 1 fl., S. Dessean 2 fl., George Popovici 2 fl., Ant. Cosia 1 fl., Kohn și fiul 2 fl., George Plașa 50 cr., D. Schwarz 50 cr., Fr. Buțurca 2 fl., Ioan Căpitan 1 fl., George Cornea 3 fl., G. Daraboș 1 fl., Nic. Musteț 1 fl., T. Lupuț 1 fl., L. Lederman 50 cr., Schlesinger 1 fl., Biró Mathildné 1 fl., Leopold Adolf 1 fl., Paul Milovan 3 fl., A. Popovici 1 fl., George Murariu 1 fl., Vas. Zorlențan 1 fl., Teodor Cosma 50 cr., Dionisiu Cadariu 2 fl., Chorul vocal din Chiseteu 3 fl., Trifon Șepețian 1 fl., Lucian Șepețian 1 fl., Dionisie Gerda 50 cr., Theaha 2 fl., Trăian Barzu 1 fl., Isidor Popescu 2 fl., Georgiu Lupșa 1 fl., Petru Brassai 2 fl.

Literatura și arte.

Carmen Sylva rusese. Aflăm din ziare, că „Pozele Peleșului” de Carmen Sylva au apărut de curând și în limba rusescă. Traducerea s'a făcut de șese eșși, între cari se află și câteva femei, binecunoscute în literatura rusă.

Novela nouă de Iosif Vulcan. A apărut și în administrațiunea „Familiei” în Oradea-mare se află de vânzare: „Dela Sate”, culegere de romane și schițe de Iosif Vulcan. Prețul 70 cr. Colectanții după 10 exemplare primesc unul gratuit.

Gramatică română. Dl. Gavril Pal, docintele clasei IV a școlii normale gr. c. române din Oradea-mare și profesor ajutător la preparandie, a scos de sub tipar două broșure sub titlul: „Gramatică română”, ca manual conducător și de învățământ, prelucrat în mod practic și intuitiv pentru patru clase a școlii populare. Prețul unei broșuri este 30 cr. Se află de vânzare la autorul în Oradea-mare.

Ce nou?

Regele Carol I a fost zilele trecute la Berlin, unde — la invitarea împăratului Vilem — a asistat ca naș la botezul fiului principelui Vilem de Prussia. Cu asta ocaziune regele Carol a dus cumetrei sale niște suveniri alese după gustul său și al reginei. Aceste toate sunt produse române și anume de acele cari păstrează caracterul local: țesături, cusături, costume lucrate c'o mare fineță și d'o egală bogăție. Unele din aceste obiecte au fost procurate de școlă „Elisabeta”, altele de „Furnica”, altele în fine au fost luate direct dela persoanele care le-au lucrat. Printre bucățile cele mai însemnate se citează: o cămașă (din jud. Muscel) de mătase (borangic), cusută tot cu mătase, un vâlnic și niște bete, dela Rucăr, stofă neagră cusută cu fir de argint, o mărmă d'o fineță extraordinară, cea mai frumoasă ce s'a putut vedea; în fine o trambă de pânză destinată a face din ea un costum de veră, etc.; toate acestea puse

intr'o ladă, a cărei lucrătură fină corespunde cu bogăția și frumuseța obiectelor ce conține; pe capacul lăzii sunt lucrați ângeri și corone de lauri, pe pereții ei este cifra principesei acoperită de coróna imperială. Cunoșcătorii și mai ales cunoscătorii găsesc, că toate obiectele sunt d'o frumusețe rară și demne d'a servi la toaletă unei suverane.

Despre regina României diuarele străine publică impertinența sfrontată, că Maj. Sa nu se va mai rentorci în România din Germania unde petrece și acuma; că regele Carol călătorind acuma prin Germania, nici n'a mers a o vedea. O minciună mai nerușinată decât acesta nici că se poate cugeta, căci regina României de mult s'a întors acasă în România și petrece la Sinaia, de unde a însoțit în 4/16 l. c. pe soțul său până la Predel, când acesta a plecat la Berlin, apoi s'a întors la Sinaia, unde se află și acuma stimată și iubită de toți.

Actele adunării din Lipova se încheie în nrl prezente cu raportul comisiunii pentru înscrierea de membrii noi. Din acesta se vede, că la acea adunare s'a încasat 486 fl. 35 cr. (în procesul verbal publicat s'a străcurat o greșelă, căci în loc de acesta sumă s'a tipărit 476 fl. 35 cr.) Meritul colectării acestei sume este în deosebi al dlui George Lazaru, avocat în Vinga, carele în calitate de notar-raportor al comisiunii, a dezvoltat zelul cel mai mare spre a aduna cât mai mulți membrii. Se speră, că din concertul și balul dat cu ocaziunea acelei adunări generale, Societatea va primi vr'o 400 fl. Deci astfel prin adunarea din Lipova fondul Societății se va spori cu 850—900 fl. Un rezultat considerabil acesta în timpurile de acuma.

Adunarea din Beiuș a Societății pentru înființarea unei școle române de fete în Oradea-mare are să reieșă cât se poate de bine. Inteligența română de acolo s'a intrunit în o conferință și a ales un comitet de primire, sub presiunea dlui avocat Vasiliu Ignat, având a funcționa ca secretar dl profesor Vasiliu Leșan. Comitetul acesta a și început să lucreze cu diligență pentru a înlesni succesul complet. Din pregătirile făcute aflăm următoarele: La 15 septembrie st. n. după mieznoapte la 4 ore comitetul de primire va bineveni la comuna Pocola comitetul Societății, care — în frunte cu președintele sei prepositul Kőváry și vicariul Beleş — va merge la Beiuș în corpore. Intrând cartegiu în Beiuș, s'era diletanții de acolo vor da o reprezentațiune teatrală, jucând piesele: „Doi țărani și cinci cărlani”, și „Cinel-Cinel” de Vasile Alecsandri. În ziua următoare, la 16 septembrie, după serviciul divin, se va ține adunarea Societății, după care va urma un banchet. Festivitățile se vor încheia printr'un bal în aceeași seară. În ziua a treia se vor face excursiuni, unde va voi Societatea, căci în părțile Beiușului sunt multe locuri de excursiune.

Despărțimintele Asociațiunii transilvane.

Despărțimintele Selagean a ținut adunarea sa generală în Tășnad la 9 august st. n., sub presiunea dlui vicariu Alimpu Barbolovici. Premiul de 6 galbeni pentru cea mai bună lucrare despre modul cum s'ar pute produce mai bun și mai mult grâu, s'ecară și cucuruz, dintre 4 scrieri concurente, s'a dat uneia al cărei autor, după desfacerea plicului sigilat s'a vădut că este dl George Pop proprietar în Băsesci. Dsa a rentors patru galbeni reuniunii, unul l'a dat decopiatorului și unul l'a ținut suvenir. Lucrarea dsale se va tipări. Premiul de 15 fl. pentru cea mai bună gradină de pomărit fu dobândit de dl Ioan Chirila, invetător în Ortelec. Dela membrii vechi și noi s'au încasat 108 fl. Dl Andreiu Cosma a raportat, că barzii strinși la 1878 s'a urcat la 722 fl. 58 cr., plus 15 fl. 80 cr. donați de dl Barboloviciu; s'a decis să se creeze un fond nou, numit „Fondul de

cultură al Sălăgiului. Adunarea din anul viitor se va ține în Cehul Sălăgiului. — *Despărțământul Sebeș* va ține adunarea sa generală în Ludoșul-mare la 9 septembrie sub presiunea dlui Ioan Piso. — *Despărțământul XII (Deș)* s-a ținut adunarea generală la Beclean în 12 august, sub presiunea dlui Aug. Muntean. Cu ocaziunea aceasta s'au ținut și două disertațiuni, dela membrii s'au adunat 139 fl. Director s'a ales dl G. Muntean, membrii în comitet dnii G. Man, A. Bogdan, P. Mureșan-Șireganul, Ioan Vele, V. Hossu și P. Anca ordinari, și dnii A. Racotți, G. Gradovici, A. Chereșeș și I. Podoba suplenți. Viitoare adunare generală se va ține în Lăpușul unguresc. După adunare urmă banchet. S'era se țină reprezentațiune teatrală și bal, despre care raportăm tot în această rubrică mai la vale. — *Despărțământul I (Brașov)* țină adunarea sa generală în 7 august sub presiunea părintelui protopop Ion Petric. S'a decis ca pentru școala de țesut ce are a se înființa la Săcele, să se formeze o societate anume, și să se recomande adunării generale a Asociațiunii înființarea a două premii celui mai bun agronom și econom de vite din fiecare despărțământ.

Reprezentațiune teatrală și bal în Beclean.

Ambele s'au ținut cu ocaziunea adunării generale a despărțământului XII (Deș) al Asociațiunii transilvane în 12 august. Reprezentațiunea se deschise la 8 ore seara, în prezența unui public foarte numeros. S'a jucat „Rusalie” vodevil într'un act de V. Alecsandri. Diletanții, fii și fiice din popor, au interpretat bine rolurile lor. Ludovica Diugan în rolul Susanei, a excelat prin jocul, cântecul și prin costumul popular gătit prin mâinile sale; Ioan Svagieș în rolul lui Buimăcilă, Vasiliu Cița ca Domnul Galușcus, Vasilie Codrean ca Resvrătescu, Irina Candrean în rolul Catrinei, Ludovica Morar ca Safta, Florea Candrean ca țerancă, Iuliu Belciug ca Moș Veveriță, George Moldovan ca țeran, Teodor Puiu ca gendarm au fost intimpinați cu aplauze vii. În fine diletanții cântară „Cântecul gintei latine”. Meritul succesului este al dlor Ioan Grec, Al. Silveșan și S. Moldovan, cari conduseră această reprezentațiune și instruiră pe diletanți. — După reprezentațiunea teatrală începă balul cu „Someșana”. În cursul acestui joc dl Merzoc, proprietar din Beclean, trecu în fruntea diletanților prin mijloc cântând: „Oștile stau față în față”. Dintre damele prezente eti o cunună: dōmnele Bogdan, Chereșeș din Deș, Silași, Crăciun din Bistrița, Pavelea din Năsăud, Lupul din Gherla, Gaborfi din Pétra, Făgărășan din Teure, ér din Beclean dnele Zohar, Grec, Moldovan, Silveșan, Cira, Fogolian, Bogdan; domnișorele Aurelia Silași din Bistrița în costum național, Bogdan din Deș, Valeria Pavelea din Năsăud, Pașcu din Șomotelnic în costum național, sororile Emilia și Cornelia Lupul din Gherla, Crăciun din Bistrița, Maria Gaborfi din Pétra, Ana Precup din Nimigia, Berta Boga din Năsăud, Aurelia Deac din Ilișua, M. Tecariu din Beclean, Marta Mureșan din Vireag, Lucreția Făgărășan din Teure, Pecs, Spermenzen. Petrecerea dură până dimineața. — s. p. s.

Concert și bal în Varadia. Tinerimea studiosă și corul vocal gr. c. din Varadia, lângă Oravița, arangiară la 19 aug. st. n. un concert însoțit de bal, în folosul aceluia cor vocal. Programul concertului bine reușit a fost următoarea: „Cuvânt de deschidere” rostit de clericul Ioan Staia; „Cântecul gintei latine” cvartet de corul vocal; „Cătră renegați” poezie de Iosif Vulcan, declamată de studentul Paul Cipu; „Marșul victoriei” executat pe violină de studentul Romul Iorgovici; „Sór-

tea la care a ajuns poporul român”, disertațiune de clericul Nic. Jurma; „Ciobanul” executat pe violină de R. Iorgovici; „Plângere”, poezie de Popfii, declamată de I. Staia; „Trecerea Dunărei” cvartet de corul vocal. În pauza din bal se jucară: „Călușerul” și „Bătuta”.

Serată cu danț în Alba-Iulia. Comunitatea bisericească gr. c. din Alba-Iulia (Lipovani) a arangiat la 21 l. c. o serată cu danț în sala de veră a otelului „La sóre”, în folosul fondului școlii, care se va edifica. Președintele comitetului arangiator a fost dl avocat George Filip.

La Timișoara reuniunea învățătorilor gr. or. din tractul Timișorii va ține adunarea sa generală la 4, 5 și 6 septembrie st. n. Președintele reuniunii este dl avocat și redactor Paul Rotariu, notar dl învățător I. Doboșan.

Necrológe. Ana I. Scurtu n. Drăgănescu, consorta dlui profesor Ioan Scurtu, a încelat din viață la Brașov în 13 l. c. în etate de 32 ani. — Toma Stănilă, student la academia de drepturi în Sibiu, a murit la 18 l. c. st. n. în etate de 21 ani. — George Fogaras, avocat în Lipova, a murit la 18 august în etate de 77 ani.

Ghicitură archeologică.

Inscripțiunea unui monument vechiu, descoperit în O. Homorog.

MV. L.

T. EDI.

LEO.

NOMA. ST.

ICEM.

ARIE.

L.

O.

R!

14/26 aug.

De. Bo. Pope. S. cVL.

Terminul de deslegare e 10 septembrie. Ca totdeuna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

Călindarul săptămănei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sóre resare	Sóre apune
Duminecă	14	26	Prof. Michea.	5 16	6 46
Luni	15	27	† Ad. Maicii Dlui.	5 17	6 45
Marti	16	28	Sf. Mahrame.	5 18	6 43
Mercuri	17	29	Mart. Miron.	5 19	6 41
Joi	18	30	Mart. Flor și Laur.	5 20	6 40
Vineri	19	31	Mart. Andrei Strat.	5 22	6 38
Sâmbetă	20	1	Prof. Samuel.	5 23	6 36

Proprietar și răspundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipărit în Iași la tipografia „Oradea-mare. Strada principală.